

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОНС „ДОКТОР“

от доц. д-р Блага Иванова Благоева, УНСС, факултет „Международна икономика и политика“, катедра „Политология“; научна специалност: 05.11.02. Политология

Автор на дисертационния труд: Момчил Неков

Тема на дисертационния труд: „Организационно развитие и вътрешнопартийна демокрация в основните политически партии в България от 1989-2014 година“

I. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Още в началото на своето становище изказвам подкрепата си към предложението за публична защита дисертационен труд и неговия автор. Темата за политическите партии е анализирана в редица класически и съвременни разработки. Ето защо се изисква научна смелост и самочувствие от всеки автор, решил да се занимава с тази тема. Момчил Неков, стъпвайки умело върху изследванията до този момент, предлага една интересна, модерна и актуална разработка. Нещо повече. Авторът намира своя изследователска ниша в големия проблем за политическите партии и защитава теоретичните си виждания в политическото пространство на съвременна България.

Представеният за защита дисертационен труд е без съмнение актуален за политическата теория – системен опит в българската научна литература за изследване на организационно развитие и вътрешнопартийна демокрация в основните политически партии в България от 1989 до 2014 година. Темата на изследването е коректно и прецизно формулирана – налице е съответствие между заглавие и съдържание на дисертационния труд. Заедно с посоченото, изследването се отличава с балансирано съчетаване на теоретични познания и умения за практически анализи.

В съдържателно отношение изследването на М. Неков се характеризира с прецизност на анализа, логично изложение, свободна интерпретация на тези и авторски мнения, коректност при позовавания и цитирания.

В структурно отношение трудът е балансиран и се придържа към „класическите“ модели на подобен тип изследвания – увод, три глави, заключение, приложения и използвана литература. Новост като приложение, в сравнение с повечето дисертационни

изследвания, са текстовете на проведените от автора дълбочинни интервюта с лидери на политически партии в България.

Общият обем на дисертацията – 244 страници отговаря на стандарта. Използваните литературни източници (80 заглавия на български и английски език) са удовлетворителни като времева актуалност и тематична насоченост. Отбелязвам, че в библиографията не са посочени Уставите на анализирани политически партии, които макар и коректно използвани, не са отбелязани и под линия в текста на дисертацията.

Много добро впечатление в изследването прави илюстрацията на съдържанието на основния текст със схеми, таблици и диаграми (голяма част, от които са авторски). И тук отново отправям една бележка: в изследването не е специално посочено кои таблични (графични) визуализации са авторски и кои не (респективно не са посочени източниците).

В Първа глава компетентно са анализирани основните категории на изследването: политическа партия, вътрешнопартийна демокрация (ВПД), вътрешнопартиен конфликт, партийна организация; представени са еволюционното развитие на изследването на политическите партии и на ВПД, както и развитието на политическите партии в новите демокрации от Източна и Централна Европа. Проследявайки дебата за съдържанието на „вътрешнопартийната демокрация“, авторът заявява своята цел – да се изследва ВПД по отношение на организационната структура и да се види самата ВПД като организационно развитие (с.55). По този начин М. Неков разширява критериите за изследване на ВПД и научно легитимира своето изследване, използвайки количествен метод, допълнен с качествено изследване (сравнителен анализ на уставите и дълбочинни интервюта). Много добро впечатление в тази глава прави фактът, че авторът на дисертацията свободно и подчинено на изследователската цел прави интерпретации и коментари на тези и заключения на авторитети като Вебер и Дюверже, Острогорски и Михелс, Гюнтер и Дайман. Анализирайки спецификите на партиите от Централна и Източна Европа, дисертантът прави важен за по нататъшния анализ извод, че институционализацията на тези партии се осъществява в контекста на демократизация и европеизация; нещо, което ги отличава от партиите в Западна Европа. Посоченият извод е подложен на проверка при анализа на развитието на ВПД в българските политически партии.

Във Втора глава – „Основни политически партии в България“ последователно са анализирани проблемите на партийните фамилии, законодателната регулация на политическите партии, конструирането на партийната система на съвременна България и основните политически партии, представени от БСП, ГЕРБ, ДПС, СДС, НДСВ, ДСБ, АТАКА, ВМРО. Анализирайки партийните фамилии, авторът обръща специално внимание на отражението върху тях на глобализацията и хиперкомуникацията (по Гидънс) и на конверсиите ляво-дясно през призмата на т.нар. „диалогична демокрация“. В тази глава Неков прави заключение, че за България са типични: трудна приложимост на схемата ляво-дясно; налагане на „широк демократичен център“; наличие и на други политически партии; самоопределение на партиите (в уставите, или като организационна принадлежност) към европейски политически фамилии. Посочено е, че четири от анализираните партии определят идеологическа принадлежност в уставите си, а четири не се ангажират документално със самоопределяне, макар да са в определени групи в Европейския парламент, т.е. определят се косвено. Коректно е направено заключението, че БСП е лява народна партия, ДПС – либералнодемократична, НДСВ – либерална, СДС – народна, ДСБ и ГЕРБ – християндемократически, АТАКА и ВМРО – националистически. Подчинено на изследователските цели на дисертацията се прави преглед на законодателните регулации на ПП в България и как това се отразява на тяхното организационно развитие и ВПД.

Важен съдържателен център на втора глава е параграфът за конструиране на партийната система в България след 1989 г. Авторът прави опит за „създаване на смислово поле“ за анализ на ВПД и организационно развитие на партиите чрез проследяване на еволюцията на партийната система посредством използване на тезата на Г. Карасимеонов за Първа и Втора партийна система у нас. Разгледани са осемте политически партии в България, които са оценени на основата на изследване контекста на фактите около развитието им и на известния модел на Сартори.

Трета глава – „ВПД в основните политически партии в България“ е по същество емпирична проверка на теоретичните изводи и направените хипотези. Авторът компетентно и задълбочено разглежда теоретичните аспекти на ВПД и критериите за нейното изследване; коректно представя методическата рамка и дизайна на дисертационното проучване. Представени са подробно критериите, по които се анализира реалната ВПД в българските политически партии: права на партийните членове; правомощия на местните партийни организации; права на лидера; отношенията

партия-парламентарна група; хоризонтални структури; организационна структура. Мотивира се мястото на всеки критерий при оценка на ВПД.

В дисертационното изследване са защитени правомерността на твърдението, че организационното развитие е „кроса“ на организационната структура и ВПД и авторската позиция, че три от използваните критерии (права на партийните членове, правомощия на местните структури и роля на лидера) са съдържателни, а два (хоризонтални структури и роля на лидера) са формални. Тази позиция оправдава подхода на автора да изследва ВПД чрез анализ на организационната структура, разкрита в уставите и да определи наличието/отсъствието ѝ. Що се отнася до конкретното измерване на ВПД е важно твърдението на Неков, че е необходимо да се разграничат формалното понятие за организационна структура („организация на вътрешнопартийната структура“) и съдържанието на понятието – „организационно развитие на вътрешнопартийната структура на ВПД“. Двете понятия имат различна значимост при изчисляване на ВПД. Количественият метод е допълнен с качествени – дълбочинни интервюта. Тук си позволявам следната бележка: би било добре в приложенията да бъде представен стандартизирания въпросник за интервютата, независимо, че самите интервюта са приложени към дисертацията и че всяко интервю е уникално по своето съдържание.

Много добро впечатление при анализа прави обвързването на характеристики на политическите партии с политическата култура – например изводът, че „персонализацията на политическите партии бележи българската политическа култура“ (с. 165). В този контекст си позволявам да отбележа, че ако посочената линия се разгърне в плоскостта как характеристики на политическата култура влияят върху ВПД, биха се получили интересни изводи за специфичните характеристики на българските политически партии.

Визуализирането на изводите в анализа в трета глава оценявам като много положителен факт, който подпомага възприемането на текста (например отношенията председател-колективни органи (с.162), „Пирамидата“ (с.170) и др.

Най-голям интерес в тази глава представлява измерването степента на ВПД. При това авторът заявява, че неговите изводи се различават от тези на утвърдени анализатори (Спирова, Карасимеонов, Любенов, Уолър). Чрез използване на логико-математически методи и на основата на формула за коефициент на ВПД (подробно обяснена), авторът

получава резултати за състоянието на ВПД в Първата и Втората партийни системи, които са изразени графично. Основният извод е, че с най-голям коефициент на ВПД (при Втората партийна система) е БСП (90%), а с най-нисък – ГЕРБ (10%). Авторът подлага на коментар и изказва предположения за причините, довели до получените резултати.

Уводът и Заключениеето съдържат основните атрибути на дисертационно изследване.

Формалните и съдържателни достойнства на дисертационното изследване могат да бъдат резюмирани в следното:

- ✓ Коректно очертани *обект* - „основните политически партии, участващи в парламентарния живот на България след 1989 г.“ и *предмет* - „организационното развитие и ВПД”;
- ✓ Прецизно посочени основна *цел, задачи* на изследването, *изследователски въпроси*, на които се търси решение в процеса на анализа; дефинираните задачи не са самоцелни и абстрактни, а определят и структурата на изследването, и използваните методи;
- ✓ Прецизно формулирана изследователска *хипотеза* – съществува оптимално съотношение между организационната структура и развитието на ВПД...., което позволява...запазване единството на партията и...осигурява благоприятни условия за развитие на партийните структури....;
- ✓ Коректно заявен и използван *методологически инструментариум*, адекватен на изследователските цели: математически, статистически, социологически;
- ✓ Коректно и мотивирано в анализа са вплетени собствените наблюдения на автора върху развитието на политическите партии в България;
- ✓ Осъщественият анализ дава основание да се направи извода, че са реализирани основните задачи и е постигната дефинираната цел на дисертационното изследване.
- ✓

II. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам посочените от докторанта Момчил Неков *приноси* на дисертационния труд, а именно: 1) Задълбочено изследване на връзката ВПД-организационна структура; 2) Подробно изследване на ВПД в контекста на политическите партии в България; 3)

Създаване на авторова методика, съчетаваща количествени методи за измерване на ВПД и организационна структура и качествения метод на дълбочинните интервюта; 4) Проведените дълбочинни интервюта са основа за по-нататъшни изследвания в областта на политическите науки; 5) Извеждане на явления и процеси в контекста на ВПД и организационната структура на основните политически партии в България.

III. Оценка на публикациите по дисертацията

Момчил Неков е представил справка за необходимите публикации, свързани с темата на дисертацията, които отразяват съществени акценти от нея.

IV. Критични бележки и въпроси

Някои от *критичните ми бележки* са посочени вече в контекста на настоящото становище. Към тях бих добавила още следното:

- ✓ На места в дисертацията са налице смислови повторения, които затрудняват логичното изложение. Необходимо е тяхното редактиране, особено ако М. Неков реши да публикува труда като монография (което препоръчвам);
- ✓ Необходимо е уточняване под линия съдържанието на някои понятия (например „нова коалиционна култура“- с. 45);
- ✓ Добре е всички таблици, схеми и графики да бъдат номерирани и да бъде посочен техният източник;
- ✓ Налице са буквени и някои граматически грешки.

Към докторанта имам един *въпрос*: Има ли според Вас вътрешен конфликт между различни поколенски субкултури вътре в партийните субкултури на анализираниите от Вас политически партии? Ако отговорът е „да“, как този конфликт се отразява върху вътрешнопартийната демокрация?

V. Оценка на автореферата

Авторефератът съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на/ и адекватно отразяват съдържанието на дисертационния труд.

VI. Заключение

Дисертационния труд на Момчил Неков съдържа достатъчно научни и научноприложни резултати. Съдържанието доказва, че докторанта притежава способности за самостоятелни научни изследвания.

Качествата на дисертационния труд ми дават основание да заключа, че той в пълна степен удовлетворява изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

Без колебание предлагам на научното жури да присъди на Момчил Неков научната степен „доктор“ по научната специалност „Политология“.

Подпис:.....

14.06. 2019 г.

доц.д-р Блага Благоева, УНСС